

18.06.2018 r.

Pieczna zastępcza, placówki wsparcia dziennego oraz zakłady stacjonarne pomocy społecznej w województwie opolskim w 2017 r.

↑273,7

Dynamika liczby dzieci w wieku do 18 roku życia umieszczonych w rodzinnych domach dziecka w relacji do 2012 r.

W 2017 r. względem 2012 r. liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz w placówkach wsparcia dziennego zmniejszyła się, natomiast wzrosła liczba pensjonariuszy w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej.

Pieczna zastępcza

Zgodnie z obowiązującą ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 575, z późn. zm.) Państwo wprowadziło szereg instrumentów prawnych, których zadaniem jest pomoc rodzinom przeżywającym trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci. Ustawa przewiduje, że pomoc może być udzielana w formie rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W 2017 r. odnotowano znaczący wzrost liczby rodzinnych domów dziecka w relacji do 2012 r.

Tablica 1. Rodzinna pieczna zastępcza
stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych			2012=100	2016=100
Rodziny zastępcze	1072	989	1005	93,8	101,6
Spokrewnione z dzieckiem	708	642	639	90,3	99,5
Niezawodowe	332	309	323	97,3	104,5
Zawodowe ^a	32	38	43	134,4	113,2
Rodzinne domy dziecka	7	18	20	285,7	111,1

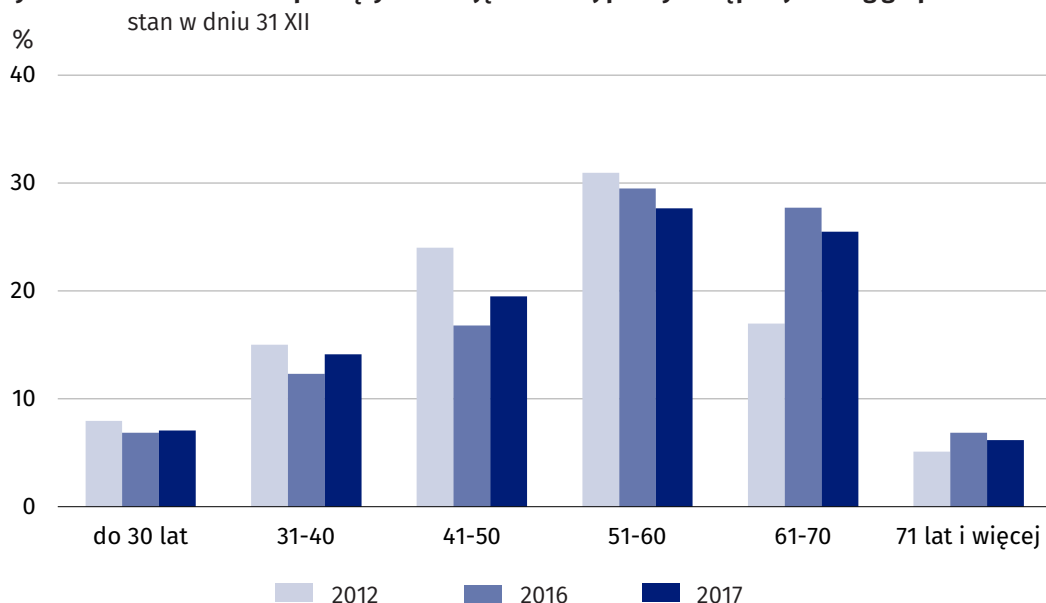
a Obejmują również w latach 2016–2017 zawodowe rodziny specjalistyczne oraz rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz w 2012 r. – zawodową niespokrewnioną z dzieckiem wielodzietną rodzinę zastępczą.

Rodzinna pieczna zastępcza może być sprawowana w formie rodziny zastępczej oraz rodzinnego domu dziecka. W województwie opolskim na koniec 2017 r. opiekę nad dziećmi sprawowało 1005 rodzin zastępczych oraz 20 rodzinnych domów dziecka. W relacji do 2016 r. ich liczba zwiększyła się (odpowiednio o 1,6% oraz 11,1%). Względem 2012 r. odnotowano spadek liczby rodzin zastępczych (o 6,2%) oraz znaczący wzrost liczby rodzinnych domów dziecka (o 185,7%).

Biorąc pod uwagę typ rodziny zastępczej na koniec 2017 r. w porównaniu z 2016 r. wzrost dotyczył liczby rodzin niezawodowych i zawodowych, natomiast spadek zanotowano wśród rodzin spokrewnionych z dzieckiem. W odniesieniu do 2012 r. wzrosła liczba rodzin zawodowych, w pozostałych typach rodzin zastępczych odnotowano spadki.

Funkcji rodzinnej pieczy zastępczej najczęściej podejmowały się małżeństwa, jednak ich odsetek w województwie zauważalnie malał na rzecz odsetka osób samotnych. Na koniec 2017 r. udział małżeństw był o 7,9 p. proc. niższy niż notowany w 2012 r.

Wykres 1. Struktura osób pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej według grup wieku

Struktura wieku osób, które sprawowały rodzinną pieczę zastępczą na koniec 2017 r. była zbliżona do notowanej w latach 2016 i 2012. Nadal najczęściej pełnienia tej funkcji podejmowały się osoby w grupie wieku 51–60 lat. W każdym z analizowanych lat stanowiły one blisko 1/3 osób pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej.

W rodzinnej pieczy zastępczej w końcu 2017 r. przebywało łącznie 1491 dzieci (wśród których nieznacznie przeważali chłopcy). W odniesieniu do 2016 r. ich liczba wzrosła o 0,3%, natomiast w porównaniu z 2012 r. spadła o 5,3%. Spośród wszystkich dzieci objętych rodzinną pieczę zastępczą, zdecydowana większość, podobnie jak w latach 2016 i 2012, przebywała w rodzinach zastępczych, choć ich odsetek zmniejszał się na korzyść odsetka dzieci umieszczonych w rodzinnych domach dziecka. Na koniec 2017 r. udział dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka względem 2012 r. zwiększył się 3-krotnie.

Tablica 2. Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

stan w dniu 31 XII

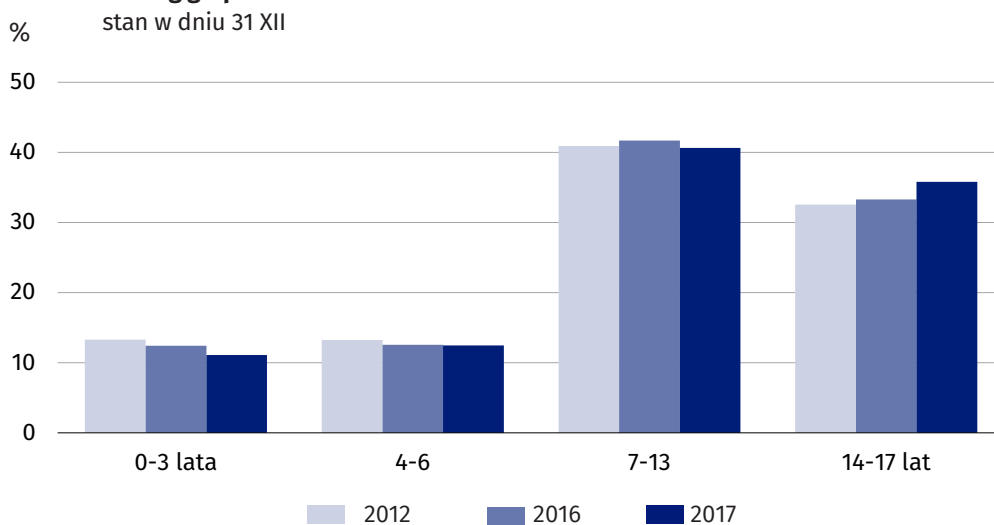
WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych			2012=100	2016=100
W rodzinach zastępczych	1536	1357	1374	89,5	101,3
W tym w wieku do 18 roku życia	1375	1164	1139	82,8	97,9
W rodzinnych domach dziecka	39	129	117	300,0	90,7
W tym w wieku do 18 roku życia	38	124	104	273,7	83,9

Analizując liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych według typu rodziny, można zauważyć, że najwięcej ich przebywało w rodzinach spokrewnionych. W omawianych latach, spośród wszystkich typów rodzin zastępczych, ich udział kształtował się w województwie na poziomie ok. 60%.

Spośród wszystkich dzieci w województwie umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w końcu 2017 r. dzieci do 18 roku życia stanowiły 83,4%. W stosunku do lat 2016 i 2012 ich udział zmniejszył się i na koniec 2017 r. był niższy odpowiednio: o 3,3 p. proc i 6,3 p. proc. Analiza tej grupy pod względem poszczególnych grup wieku wykazała, że zarówno na koniec 2017 r., jak i lat 2016 oraz 2012 najwyższy odsetek stanowiły dzieci w grupie wieku 7–13 lat. Ich udział kształtował się

w województwie na poziomie ok. 40%. Najniższe odsetki (oscylujące w granicach 11–13%) w analizowanym okresie stanowiły dzieci w grupach wieku 0–3 oraz 4–6 lat.

Wykres 2. Struktura dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej do 18 roku życia według grup wieku

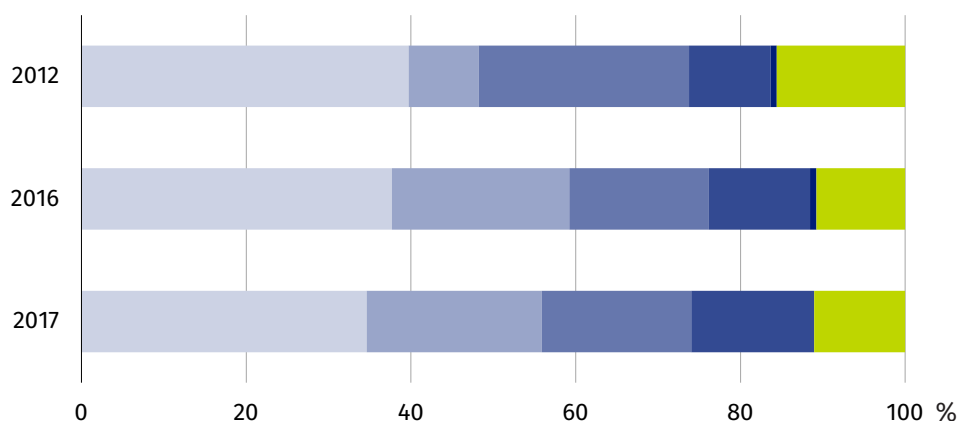
Biorąc pod uwagę poszczególne grupy można powiedzieć, że rodzinach zastępczych oraz rodzinnych domach dziecka tendencje były zbliżone do obserwowanych dla rodzinnej pieczy zastępczej, za wyjątkiem rodzinnych domów dziecka, w których w 2016 r. odsetki notowały odmienny rozkład.

W końcu 2017 r. co jedenasty podopieczny umieszczony w rodzinnej pieczy zastępczej posiadał orzeczenie o niepełnosprawności, rok wcześniej co dwunasty, a w 2012 r. – co dziesiąty.

W 2017 r. rodzinną pieczę zastępczą opuściło 167 dzieci w wieku do 18 roku życia, tj. o 11,3% więcej niż rok wcześniej i o 12,1% w stosunku do 2012 r. Najczęstszym powodem opuszczenia przez małoletnie osoby pieczy rodzinnej, podobnie jak w latach 2016 i 2012, był powrót do rodziny naturalnej. W omawianych latach odsetek tej grupy wychowanków kształtował się na poziomie 30–40%, choć wykazywał tendencję spadkową. Kolejnymi najliczniej występującymi przyczynami, były przekazanie do adopcji oraz umieszczenie dziecka w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej.

Wykres 3. Struktura dzieci do 18 roku życia, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą według przyczyn

stan w dniu 31 XII

Przyczyny:

- powrócili do rodziny naturalnej
- przekazane do adopcji
- umieszczone w domu pomocy społecznej
- umieszczone w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej
- umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej
- inny powód

Ponadto w 2017 r. rodzinną pieczę zastępczą opuściło 78 podopiecznych w wieku powyżej 18 roku życia. W stosunku do 2016 r. ich liczba zmalała o 9,3%, a w odniesieniu do 2012 r. o 22,8%. Spośród osób pełnoletnich, odsetek wychowanków którzy w 2017 r. usamodzielnili się wynosił 66,7% i w relacji do 2012 był prawie 2-krotnie wyższy.

Institutionalna piecza zastępcza, która zapewnia stałą opiekę całodobową, może być sprawowana w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-wychowawczej oraz w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. W województwie opolskim w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonowały tylko placówki opiekuńczo-wychowawcze i na koniec 2017 r. było ich 23. W stosunku do 2016 r. ich liczba spadła o 0,8%, a o 21,1% wzrosła względem 2012 r. Biorąc pod uwagę typ placówki opiekuńczo-wychowawczej, podobnie jak w latach 2016 i 2012, najwięcej odnotowano placówek typu socjalizacyjnego. Ich udział systematycznie wzrastał i na koniec 2017 r. ukształtował się na poziomie 95,7%.

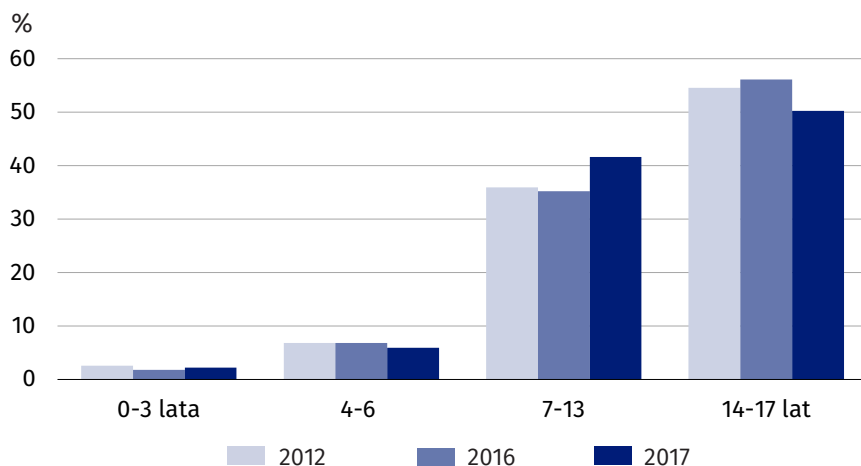
Placówki opiekuńczo-wychowawcze w końcu 2017 r. dysponowały łącznie 502 miejscami dla podopiecznych (w tym najwięcej w placówkach typu socjalizacyjnego). W relacji do 2016 r. oraz 2012 r. ich liczba zmalała (odpowiednio o 11,5% i 10,7%).

Tablica 3. Placówki opiekuńczo-wychowawcze
stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych			2012=100	2016=100
Placówki	19	25	23	121,1	92,0
w tym socjalizacyjne	14	23	22	157,1	95,7
Miejsca	562	567	502	89,3	88,5
w tym w placówkach socjalizacyjnych	428	523	488	114,0	93,3
Wychowankowie	498	492	461	92,6	93,7
w tym w placówkach socjalizacyjnych	425	462	446	104,9	96,5

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie województwa opolskiego w końcu 2017 r. przebywało łącznie 461 wychowanków (spadek zarówno w skali roku, jak i w odniesieniu do 2012 r. odpowiednio o 6,3% i 7,4%), z czego zdecydowana większość w placówkach socjalizacyjnych. Podobnie jak rok wcześniej oraz w 2012 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczono nieco więcej chłopców niż dziewcząt.

Wykres 4. Struktura wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych do 18 roku życia według grup wieku
stan w dniu 31 XII

Udział dzieci do 18 roku życia w ogólnej liczbie wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej na koniec 2017 r. wyniósł 88,1% i względem lat 2016 i 2012 zmniejszył się. Analiza pod względem poszczególnych grup wieku wykazała, że w omawianym okresie ponad połowę stanowili podopieczni w najstarszej grupie wieku, tj. 14–17 lat. Najmniej liczną grupą wychowanków były

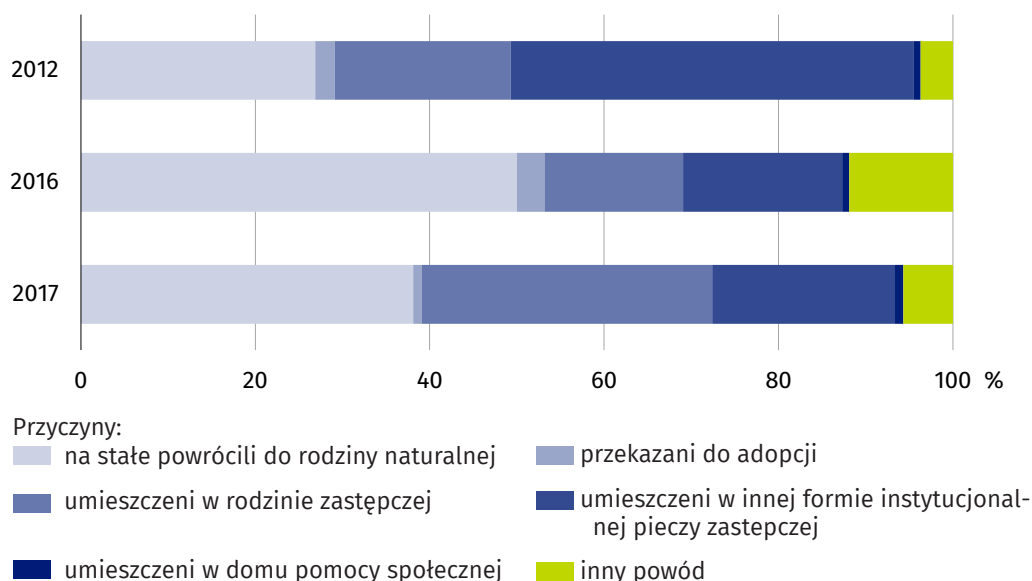
W 2017 r. ponad połowę wychowanków objętych instytucjonalną pieczę zastępczą stanowiły osoby w wieku 14–17 lat

dzieci najmłodsze (w wieku 0–3 lata). Ich odsetek w analizowanych latach nie przekraczał 3%. Rozpatrując poszczególne grupy wieku oraz typ placówki opiekuńczo-wychowawczej tendencje były podobne.

Osoby niepełnosprawne, tj. takie, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności stanowiły w analizowanych latach średnio od 7,2% do 7,7% wszystkich wychowanków pieczy instytucjonalnej w województwie.

W 2017 r. placówki opiekuńczo-wychowawcze opuściło 105 dzieci w wieku do 18 roku życia, tj. mniej o 16,7% niż rok wcześniej i o 21,6% w porównaniu z 2012 r. W latach 2016–2017 najczęstszą przyczyną, dla której podopieczni opuszczali placówki był powrót na stałe do rodziny naturalnej, natomiast w 2012 r. umieszczenie w innej formie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponadto w 2017 r. z placówek opiekuńczo-wychowawczych ubyło 64 wychowanków pełnoletnich (mniej o 16,9% niż w 2016 r., a o 14,3% więcej w relacji do 2012 r.), spośród których 90,6% usamodzielniało się. Względem lat 2016 i 2012 odsetek ten notował niższe wartości.

Wykres 5. Struktura wychowanków do 18 roku życia, którzy ubyli z placówek opiekuńczo-wychowawczych według przyczyn

Pracę w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w ramach wolontariatu w 2017 r. wspierało 10 wolontariuszy, podczas gdy rok wcześniej 33, a w 2012 r. – 61.

Placówki wsparcia dziennego

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, poza instytucjami o charakterze całodobowym, przewiduje również opiekę dzienną dla dzieci z rodzin, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Pomocy m.in. w nauce, organizacji czasu wolnego oraz rozwoju zainteresowań u dziecka udzielają placówki wsparcia dziennego.

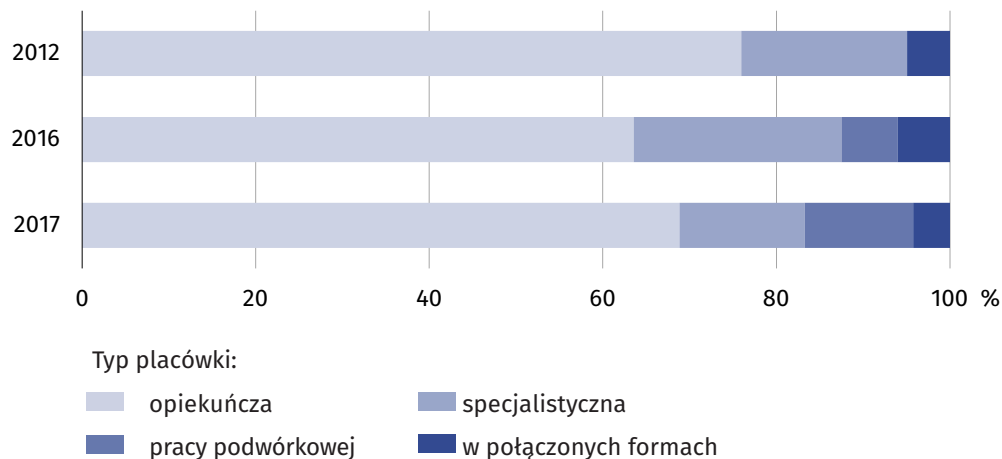
W 2017 r. korzystający z placówek typu opiekuńczego stanowili 68,8% ogółu korzystających z placówek wsparcia dziennego

Tablica 4. Placówki wsparcia dziennego
stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych			2012=100	2016=100
Placówki	101	103	100	99,0	97,1
w tym opiekuńcze	86	76	68	79,1	89,5
Miejsca	2866	2557	2522	88,0	98,6
w tym w placówkach opiekuńczych	2291	1839	1721	75,1	93,6
Korzystający (w ciągu roku)	3184	3077	2770	87,0	90,0
w tym z placówek opiekuńczych	2418	1956	1907	78,9	97,5

W województwie opolskim w końcu 2017 r. działało 100 placówek zapewniających dzieciom tego typu wsparcie. W stosunku do 2016 r. oraz 2012 r. ich liczba nieznacznie zmniejszyła się. Spośród wszystkich placówek wsparcia dziennego najwięcej odnotowano placówek opiekuńczych. Na koniec 2017 r. ich udział kształtował się na poziomie 68,0% i względem lat 2016 i 2012 zmniejszył się (odpowiednio o 5,8 p. proc i 17,1% p. proc). Do dyspozycji podopiecznych było 2,5 tys. miejsc (o 1,4% mniej niż rok wcześniej i o 12,0% w relacji do 2012 r.), z których 68,2% oferowały placówki typu opiekuńczego.

Wykres 6. Struktura korzystających z placówek wsparcia dziennego według typu placówki

W okresie styczeń-grudzień 2017 r. z placówek wsparcia dziennego działających na terenie województwa opolskiego skorzystało łącznie 2,8 tys. dzieci i młodzieży. W skali roku liczba wychowanków spadła o 10,0%, natomiast o 13,0% w odniesieniu do 2012 r. Najliczniejszą grupę podopiecznych, podobnie jak w 2016 r. i 2012 r. stanowili korzystający z placówek typu opiekuńczego. W 2017 r. ich udział wynosił 68,8% ogółu korzystających i był niższy od notowanego w 2016 r. (o 5,0 p. proc), a wyższy względem 2012 r. (o 7,1%).

Według stanu na koniec 2017 r. spośród wszystkich korzystających z placówek, 4,8% stanowiły osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, w 2016 r. było ich 3,0%, a w 2012 r. – 4,2%.

W ramach wolontariatu w placówkach wsparcia dziennego w 2017 r. pracowały w województwie 194 osoby, podczas gdy w 2016 r. – 325, a w 2012 r. – 191.

Zakłady stacjonarne pomocy społecznej

Pomoc Państwa ukierunkowana jest również na osoby i rodziny, które nie są w stanie samodzielnie przewyciężyć trudnych decyzji życiowych. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 930) Państwo udziela wsparcia takim osobom i rodzinom m.in. w sytuacji ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby lub bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

W 2017 r. spośród ogółu mieszkańców 31,4% przebywało w placówkach dla osób w podeszłym wieku

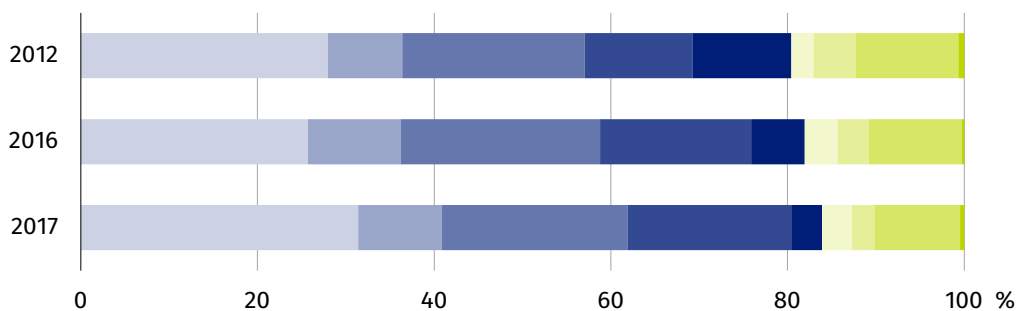
Tablica 5. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej
stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych			2012=100	2016=100
Placówki	58	60	67	115,5	111,7
w tym dla osób w podeszłym wieku	21	20	27	128,6	135,0
Miejsca	3791	3918	4179	110,2	106,7
Mieszkańcy	3713	3712	3966	106,8	106,8
w tym dla osób w podeszłym wieku	1039	955	1245	119,8	130,4

Na terenie województwa opolskiego na koniec 2017 r. działało 67 placówek stacjonarnej pomocy społecznej i w porównaniu zarówno z 2016, jak i 2012 odnotowano ich wzrost. Biorąc pod uwagę rodzaj usług, jakie świadczy placówka dla różnych grup odbiorców, podobnie jak w latach 2016 i 2012, najwięcej w województwie funkcjonowało placówek świadczących usługi opiekuńcze dla osób w podeszłym wieku. Ich udział w omawianych latach wzrastał i na koniec 2017 r. ukształtował się na poziomie 40,3%.

Placówki stacjonarnej pomocy społecznej działające na terenie województwa opolskiego na koniec 2017 r. oferowały 4,2 tys. miejsc dla pensjonariuszy. W skali roku liczba ta zwiększyła się o 6,7%, a o 10,2% w stosunku do 2012 r.

Wykres 7. Struktura mieszkańców placówek stacjonarnej pomocy społecznej według typu placówki
stan w dniu 31 XII

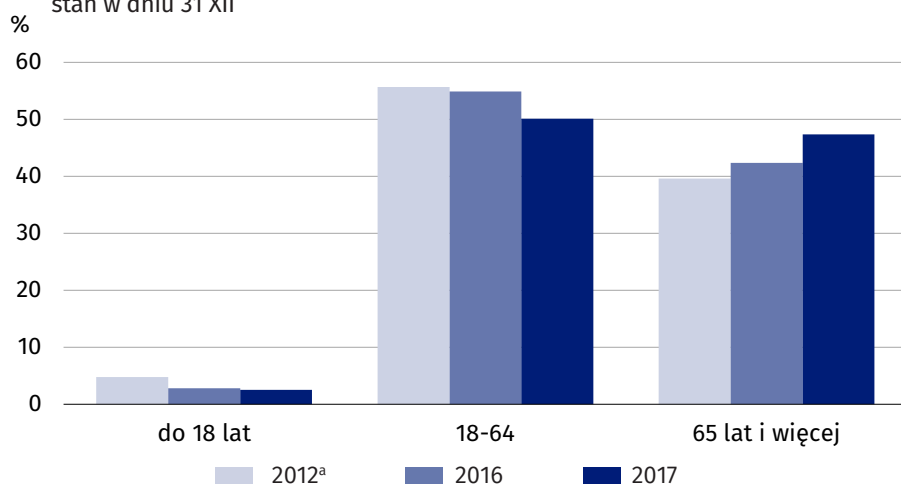
Placówka dla:

- osób w podeszłym wieku
- przewlekłe psychicznie chorych
- przewlekłe somatycznie chorych
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie
- niepełnosprawnych fizycznie
- matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży
- bezdomnych
- innych osób

W końcu 2017 r. w placówkach przebywało łącznie 4,0 tys. pensjonariuszy (z czego ponad połowę stanowili mężczyźni) i ich liczba względem lat 2016 i 2012 zwiększyła się o 6,8%. Biorąc pod uwagę typ placówki, najwięcej mieszkańców odnotowano w placówkach dla osób w podeszłym wieku. W omawianych latach ich udział w ogólnej liczbie pensjonariuszy wahał się w granicach 25,7–31,4%.

Analizując wiek pensjonariuszy, można zauważyć, że na koniec 2017 r. zdecydowaną większość stanowiły osoby w wieku powyżej 65 roku życia. Ich udział kształtował się na poziomie 47,4% i względem lat 2016 i 2012 wykazywał tendencję rosnącą. W porównaniu z notowanym w 2012 r. był o 7,8 p. proc. wyższy.

Wykres 8. Struktura mieszkańców placówek stacjonarnej pomocy społecznej według grup wieku
stan w dniu 31 XII

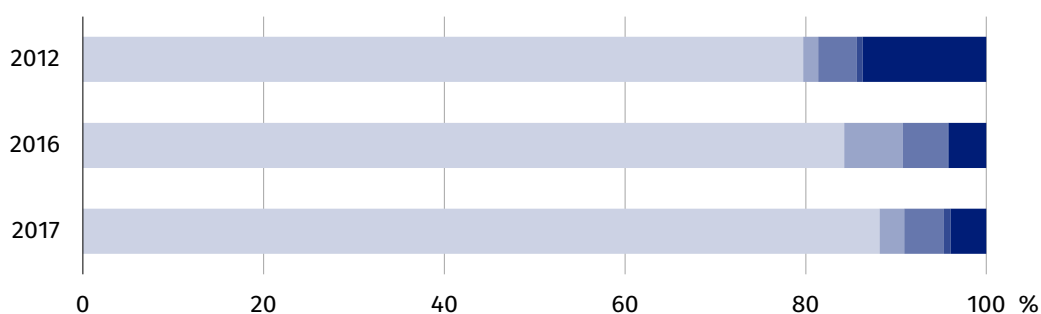
^a W wieku 19–64 lata.

Bardziej szczegółowa analiza tej grupy mieszkańców wykazała, że wśród osób powyżej 65 roku życia, dominowali pensjonariusze najstarsi tj. w wieku 80 lat i więcej i ich odsetek w 2017 r. względem lat 2016 i 2012 zwiększył się najbardziej.

Według danych dotyczących rejestracji osób oczekujących wynika, że na koniec 2017 r. w województwie opolskim na umieszczenie w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej oczekiwało 226 osób, podczas gdy rok wcześniej 195, a w 2012 r. – 263 osoby.

Zdecydowana większość pensjonariuszy placówek stacjonarnej pomocy społecznej partycypowała przynajmniej w części w finansowaniu swojego pobytu w zakładzie. Odsetek mieszkańców, którzy uiszczali opłatę za pobyt z dochodów własnych (np. własnej emerytury, renty, zasiłku stałego) w omawianych latach zwiększył się z 79,7% w 2012 r. do 88,2% na koniec 2017 r. Odsetek natomiast pensjonariuszy zwolnionych z odpłatności w analizowanych latach nie przekraczał 1% wszystkich mieszkańców placówek stacjonarnej pomocy społecznej.

Wykres 9. Struktura mieszkańców placówek stacjonarnej pomocy społecznej według źródła finansowania pobytu stan w dniu 31 XII

Źródło finansowania:

- przynajmniej w części z dochodów własnych
- pełna odpłatność członków rodziny
- pełna odpłatność gminy/budżetu państwa
- zwolnieni z odpłatności
- inne

Opracowanie merytoryczne:

Opolski Ośrodek Badań Regionalnych

Tel: 77 423 0110, 510 993 208

e-mail: M.Molodowicz@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:

Informatorium

Tel: 77 423 10 00, 510 993 218

e-mail: sekretariatUSopl@stat.gov.pl

www.opole.stat.gov.pl

[@opole_STAT](https://twitter.com/opole_STAT)

[@GlownyUrzadStatystyczny](https://www.facebook.com/GlownyUrzadStatystyczny)

Powiązane opracowania

[Dostępność usług zdrowotnych i opiekuńczych w województwie opolskim w latach 2010-2015](#)

[Warunki życia ludności w województwie opolskim w 2015 r.](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych](#)

[Strateg](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Rodzina](#)

[Warunki życia ludności, pomoc społeczna](#)